

Jumalateenistus Nõos P, 16.08.26 kl 11, 11. pühapäev *post Trinitatis*, Hans Wühneri päev

Lektsioonid: Ii 42:1–6; Mt 21:28–32

Pihikõne: Mt 11:19

Jutlus: Rm 7:14–25

Laulud: 401 (1–2); 215 (1–5, 6); 400 (1–3); 277 (1–3)

Ma tean küll, et Seadus on vaimulik, mina aga lihalik, müüdnud patu alla. Ma ei mõista ju, mida ma teen: sest ma ei tee seda, mida tahan, vaid ma teen, mida vihkan. Kui ma aga teen, mida ma ei taha, siis ma möönan, et Seadus on hea. Nii ei tee seda enam mina, vaid patt, mis minus elab. Ma tean ju, et minus – see tähendab minu loomuses – ei ole head. Tahet mul on, aga head teha ma ei suuda. Sest head, mida ma tahan, ma ei tee, vaid paha, mida ma ei taha, ma teen. Kui ma aga teen seda, mida ma ei taha, siis ei tee seda enam mina, vaid patt, mis elab minus. Niisiis, tahtes teha head, leian seaduse, et mul on kalduvus teha kurja. Sisemise inimese poolest ma rõõmustan Jumala Seaduse üle, oma liikmetes näen aga teist seadust, mis sõdib vastu minu mõistuse seadusele ja aheldab mind patu seadusega, mis on mu liikmetes. Oh mind õnnetut inimest! Kes ostab mu lahti sellest surma ihust? Aga tänu olgu Jumalale meie Issanda Jeesuse Kristuse läbi! Niisiis, ma teenin mõistusega küll Jumala Seadust, kuid oma loomusega patu seadust.

Inimene on vahel sisemiselt lõhestatud. Justkui osa temast tahab ühte ja osa teist. Äärmuslikud juhtumid, nt skisofreenia on psühhopaatoloogilise iseloomuga, kuid usun, et ka n-ö normaalsel isiksusel esineb lõhestumisi üsna tihti.

Tänases kirjakohas kirjeldab apostel Paulus ühte sellist sisemist lõhestumist. Antud juhul on aga tegu fundamentaalse juhtumiga, kuna konflikti osapooled on ühelt poolt inimese mõistus ja teiselt poolt inimese tungid. Väljastpoolt tulev seadus ehk käsk on siin justkui katalüsaator, mis selle konflikti tekitab. Mõistus saab aru, et seadus on hea, kuid inimese ihad, soovid ja himud sõdivad sellele seadusele vastu. Tagajärjeks on inimese meeleheide, mis ilma välise abita võib viia fataalsete tagajärgedeni.

Küsimus on ainult, kust seda välist abi sellisel fundamentaalsel juhul saada ja milline see peaks olema. Paulus annab meile lahenduse: selleks väliseks jõuks on evangeelium Jeesusest Kristusest. Evangeelium sõlmib inimese isiksuse jälle kokku ja ravib terveks, nii et inimene muutub loominguliseks: ta on valmis täitma seda rolli, mille Jumal talle tema elus annab.

Toon, lisaks Pauluse kirjeldusele meie tänases jutlusealuses kirjakohas, ühe juhtumi, mille jutustas mulle üks usklik inimene. See on omal kombel üks pääsemise lugu, kus inimene sattus oma sisemise konflikti tõttu peaaegu enesetapu äärelle, kuid pääses Jumala sekkumise tõttu. Kasutan siin jutustaja puhul mitte tema-, vaid minavormi.

Oli aeg, mil mulle meeldis väga teisi taga rääkida. Eriti tore oli neid naeruvääristada. See pakkus mulle tõelist rahuldust: nagu öeldakse, dopamiinitase minu organismis tõusis. On loomulik, et ma seetõttu rääkisin teisi taga igal võimalusel.

Aga kord ühte raamatut (see polnud Piibel, aga seal kõneldi Piiblist) lugedes sain teada, et Jumal andis Moosesele kümme käsku, millest kaheksas ütleb: „Sa ei tohi tunnista oma ligimese vastu valetunnistajana.” Nüüd, kui ma seda käsku teadsin, oli mul kuidagi raske oma lemmikharrastusega tegelda. Rääkisin teisi taga, aga südamesse tõusis samal ajal ängistav mõte: see Moosese seadus ei luba mul seda ju teha. Ma võin püüda sellest seadusest mitte välja teha, ent nüüd, kui ma seda tean, on kogu mu nauding rikutud.

Nii otsustasin ma siis teiste tagarääkimise lõpetada. Ent mis juhtus? Kas ma suutsin oma otsuse juurde jääda? Kaugel sellest! Olin ju teiste tagarääkimisest sõltuvuses ja kuidas muidu oma vaimset tasakaalu säilitada kui järjest n-ö „ainet juurde manustada” – tagarääkimisega jätkata.

Aga nii muutus elu ju põrguks! Tahtsin Jumala seadust täita, sest mõistsin, et see meeldib Jumalale, kuna see tekitas minus rahu. Kui olin suutnud teiste klatšimisest hoiduda, siis olin rahulik ja mõistsin, et Jumalalgi on minust hea meel. Tahtsin olla Jumalale hea laps.

Minu teiste tagarääkimisest dopingut saama harjunud organism aga ei tahtnud minu tahtmisest midagi „kuulda”. Mu isiksus oli kahestunud. Vaimne tervis, nagu tänapäeval armastatakse väljenduda, oli kadunud. Mõned inimesed, kellele oma murest kõnelesin (ja ega neid palju polnudki, sest häbenesin oma probleemist kõnelda), ei võtnud mind üldse tõsiselt, kuna neile arvatavasi tundus, et selline sõltuvus on võrreldes mõnuainetega ja muu sarnasega täiesti süütu. Teised ütlesid, et mingi ma siis psühholoogi juurde. Proovisin, kuid tulemusteta. Pärast helgemaid rahuhetki langesin n-ö ikka ja jälle ära. Pean tunnistama, et mõtlesin isegi enesetapu peale. Sest milleks elada, kui mõistus ei suuda omaenda organismi üle kontrolli saada!

Kord aga nägin ühte unenägu. Mulle ilmus Jumal, kes ütles: su olukord on täbar, kuid ma näitan sulle võimaluse, kuidas pääseda. Sa saad elada nii, et teiste tagarääkimise haigus järjest taandub ja sa saad lõpuks täiesti terveks.

Kuidas on see võimalik, kuulsin end küsivat. Ma pole nii tugev, et oma sõltuvusest lahti saada! Ole mureta, ütles Jumal. Sina pole tugev, aga minu Poeg Jeesus Kristus on tugev. Tema ei andnud alla oma organismi tungile teisi inimesi taga rääkida, vaid suutis alluda minu käsule: „Sa ei tohi tunnistada oma ligimese vastu valetunnistajana.”

Mina kahtlesin, kuidas võiksin mina sellest paremaks saada: mina pole ju Jumala Poeg! Jah, pole, ütles Jumal. Aga kui sa usud, et Jeesus Kristus on Jumala poeg, siis saad sa osa tema väest ja see vägi järjest kasvab. Selle väe nimi on Püha Vaim. Eluks Pühas Vaimus tuleb sul lasta ennast ristida Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimesse. Tee nii ja sa elad rahu, vaatamata oma sõltuvusele. Sest selle rahu annan sulle mina ise.

Ja veel lisas Jumal: Ma tean, et sul on ka palju muid sõltuvusi, millest sa teadlikki pole. Need ilmneksid edaspidi su elu piirsituatsioonides ja sa ei usuks isegi, milleks halvaks sa veel võimeline oled. Kuid usk, ristimine ja elu Pühas Vaimus vabastavad sind ka nendest sõltuvusest. Sa saad vabaks. Ja mitte ainult selles elus, vaid igavesti. Sest minu käes on surma ja surmavalla võtmed.

Selle hetkel ma ärkasin. Kõik oli täpselt meeles. Ma läksin ja lasksin end ristida. Ja siin ma nüüd olen: ma elan edasi ja minus on Jumala rahu ka siis, kui erinevad sõltuvused tahavad minu üle võimust võtta. Sest ma tean: Jumal võitleb nendega ja saab võidu.

Selline oli tolle inimese lugu, jutustatuna muidugi mu oma sõnadega.

Hakkasin aga mõtlema, et selline konflikt võib inimese hinges või isiksuses tekkida ka muude sõltuvustega. Kui inimene tunneb kümmet käsku ja võtab neid tõsiselt, siis on sarnased sisekonfliktid hõlpsad tekkima.

Täna tähistame 16. korda Hans Wühneri päeva. Eesti ärkamisaja ühe suurkuju ja Nõo kihelkonna Keeri mõisniku, meie Nõo koguduse eestseisja Hans Wühneri (1836–1911) sünnist möödub tänavu 190 ja surmast 115 aastat.

19. sajandil oli eestlus teatavasti hoopis teise iseloomuga kui tänapäeval: eestlane olemine polnud seotud mitte eesti keele kõnelemisega, vaid sotsiaalse staatusega: eestlased olid kohalik maarahvas, kel oli palju vähem õigusi kui valitseval saksa aadolkonnal, samas aga väga palju kohustusi.

Seetõttu polnud eestlane olla sugugi prestiižne ja eesti soost noormehed, hiljem ka neiud, pidid tegema teadliku otsuse, et hakata eestlaseks. Olukorra muutis 19. sajandil keerukamaks ka see, et kultuure, millesse eestlus pidi n-ö lahustuma, oli kaks: saksa ja vene kultuur, sh muidugi ka keel. Kui eestlane tahtis saada kultuurseks, siis pidi temast saama 19. sajandi esimesel kolmveerandil pigem sakslane ja 19. sajandi viimasel veerandil ja 20. sajandi algul pigem venelane.

Kujutan ette, et see võis eesti taluperest pärit noormeeste ja neidude jaoks olla paras piin: ühest küljest tahaks ju ennast vaimselt teostada, teisest küljest ei tahaks ju ennast lahti öelda ka oma esivanemate pärandusest.

Meie rahva suurkuju Jakob Hurda puhul on teada, et teda mõjutas eestluse kasuks otsustamisel Moosese neljas käsk: „Sina pead oma isa ja ema austama, et sinu käsi hästi käiks ja sina kaua elaksid maa peal.” Küllap ta mõtles: kuidas saan mina sakslasena (tema noorpõlves polnud venestamine veel aktuaalne) täita seda Moosese käsku, kui mu vanemad ja esivanemad on ju eestlased ja mitte sakslased! Ja võib-olla oli ka tema sisemiselt lõhestatud, umbes samuti nagu eelnevalt kirjeldasin?

Ja võib-olla oli samal põhjusel sisemiselt lõhestunud ka meie tänane päevakangelane, Jakob Hurdast kolm aastat vanem Hans Wühner. Tema isa oli mõisakubjas, kelle algne perekonnanimi oligi Vanakubjas, aga kes muutis selle Wühneriks. Wühner sai oma hariduse saksa keeles ja võimalus olekski olnud karjääri teha sakslasena. Tema, Hurt ja paljud nendesarnased valisid aga eestluse tee. Mis aitas neid selles siseheitluses niimoodi otsustada? Usun, et see oli usk Jumalasse. Võib-olla ei toimunud nende hinges sellist pääsemise lugu nagu mu tuttav, sest nad olid lapsena ristitud ja pärist vennastekoguduse traditsioone austavaist perekondadest. Kuid usun, et Jeesus Kristus päästis ka neid „sellest surma ihust”, nagu Paulus väljendub, ja nad said Jeesuses Kristuses oma eestlaseksolemiseks usku, lootust ja armastust.

Pangem siis ka meie oma elu murrangupunktides ja otsustavail hetkil kogu lootus meie Issandale ja Õnnistegijale Jeesusele Kristusele ning me elame – siin kaduvas maailmas ja igavesti!

Aamen.